

Sygn. akt I ACa 67/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 maja 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Jerzy Nawrocki (spr.)
Sędzia:	SA Alicja Surdy
Sędzia:	SA Jolanta Terlecka
Protokolant	sekr.sądowy Agnieszka Pawlikowska

po rozpoznaniu w dniu 8 maja 2014 r. w Lublinie na rozprawie

sprawy z powództwa S. B. i T. K. (1)

przeciwko (...) w W.

o zadośćuczynienie

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach z dnia 6 listopada 2013 r., sygn. akt I C 237/13

I. oddala apelację;

II. zasądza od pozwanego (...)

w W. na rzecz S. B. i T. K. (1) kwoty po 1.800 (tysiąc osiemset) zł tytułem kosztów procesu w postępowaniu odwoławczym.

I A Ca 67/14

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 6 listopada 2013r Sąd Okręgowy w Siedlcach po rozpoznaniu sprawy z powództwa T. B., M. B., S. B. i T. K. (1) przeciwko (...) w W. o zadośćuczynienie za krzywdę po śmierci w dniu 22 kwietnia 2012r. męża, ojca i brata powodów - K. B. zasądził od pozwanego na rzecz:

- T. B. 80.000zł,

- M. B. 65.000zł,

- S. B. 22.000zł,

- T. K. (1) 22.000zł z ustawowymi odsetkami od dnia 23 lipca 2013r do dnia zapłaty.

W pozostałej części powództwo oddalił

Zasądził od pozwanego na rzecz T. B. 4.209zł, M. B. 3.451,61zł, oraz S. B. i T. K. (1) po 1.305,11zł, tytułem zwrotu części kosztów procesu.

Ponadto zasądził od pozwanego na rzecz powodów T. B., M. B., S. B. i T. K. (1) kwoty po 1.199,43 na rzecz każdego z nich tytułem zwrotu części kosztów zastępstwa procesowego oraz części kosztów przejazdów pełnomocnika [pkt X wyroku].

Apelację od tego wyroku wniósł pozwany zaskarżając wyrok w części uwzględniającej powództwo w stosunku do powodów S. B. i T. K. (1) i w części rozstrzygającej o kosztach procesu w stosunku do nich [pkt III i IV oraz w pkt VIII i IX].

Pozwany wnosił o zmianę wyroku w zaskarżonej części i oddalenie powództwa S. B. i T. K. (2), nie obciążanie pozwanego kosztami sądowymi i zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów procesu.

Ponadto wnosił o zasądzenie kosztów procesu za drugą instancję.

Apelujący zarzucał :

1/ naruszenie art. 446 § 4 kc poprzez przyjęcie , że zostały spełnione przesłanki do zasądzenia na rzecz powodów S. B. i T. K. (1) zadośćuczynienia z tytułu krzywdy spowodowanej śmiercią ich brata;

2/ naruszenie art.233 § 1 kpc poprzez brak wszechstronnej oceny materiału dowodowego co doprowadziło do przyjęcia , że powodowie doznali krzywdy wskutek śmierci brata, co nie wynikało z żadnego materiału dowodowego

Sąd ustalił, że w dniu 22 kwietnia 2012 r. w miejscowości Ł. doszło do wypadku komunikacyjnego, polegającego na potrąceniu pieszych przez ciągnik siodłowy kierowany przez F. S.. W wyniku odniesionych na skutek potrącenia obrażeń poszkodowany K. B. zmarł (okoliczności bezsporne, odpis wyroku k. 141 – 143, kopia odpisu skróconego aktu zgonu k. 18).

Wyrokiem z dnia 27 sierpnia 2013 r. wydanym w sprawie o sygnaturze akt (...), Sąd Rejonowy w Garwolinie uznał F. S. za winnego spowodowania przedmiotowego wypadku. Wyrok nie jest prawomocny (odpis wyroku k. 141 – 143).

Pojazd sprawcy wypadku posiadał ważne wykupione w (...)ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej (numer polisy (...)).

K. B. był mężem T. B., ojcem M. B. i bratem S. B. oraz T. K. (1) (okoliczność bezsporna).

Pismami z dnia 27 lipca 2012 r. T. B., M. B., S. B. i T. K. (1) zgłosili szkodę T.U. (...) z siedzibą w W., wnosząc m. in. o wypłatę odpowiednio kwot 80.000 złotych, 50.000 złotych, 30.000 złotych i 30.000 złotych tytułem zadośćuczynienia za śmierć osoby najbliższej (zgłoszenia znajdujące się w aktach szkody).

Pozwany uznał swoją odpowiedzialność za szkodę i przyznał odpowiednio w toku postępowania likwidacyjnego:

- T. B. kwotę 20.000 złotych tytułem zadośćuczynienia za śmierć męża,

- M. B. – kwotę 15.000 złotych tytułem zadośćuczynienia po śmierci ojca, 5.000 złotych tytułem znacznego pogorszenia sytuacji życiowej oraz kwotę 41,98 złotych tytułem zwrotu kosztów leczenia,

- S. B. i T. K. (1) – kwoty po 3.000 złotych z tytułu zadośćuczynienia po śmierci brata, odmawiając powodom wypłaty pozostałych części żądanych przez nich kwot.

S. B. miał bliskie relacje z bratem K. B.. Razem się wychowywali. Często się widywali. Pozostawali w stałym kontakcie telefonicznym. Razem z siostrą T. K. (1) organizował pogrzeb. Przynajmniej raz w tygodniu odwiedza grób brata. Obecnie pomaga żonie zmarłego T. B. (zeznania powódki T. B. k. 133 v. – 134 v., zeznania powoda S. B. k. 134 v. – 135, zeznania powódki T. K. (1) k. 135 – 135 v., opinia k. 98 - 99).

T. K. (1) również miała bardzo dobre relacje z K. B.. Razem się wychowywali. Często się odwiedzali. K. B. był chrzestnym ojcem jej syna . W czasie gdy syn zmarłego – M. chorował, to właśnie ją K. B. upoważnił do otrzymywania informacji o stanie zdrowia syna. Pozostaje w stałym kontakcie z żoną zmarłego T. B. (zeznania powódki T. B. k. 133 v. – 134 v., zeznania powoda S. B. k. 134 v. – 135, zeznania powódki T. K. (1) k. 135 – 135 v., opinia k. 103 - 104).

Na podstawie analizy akt niniejszego postępowania oraz badań psychologicznych biegła psycholog M. J. stwierdziła, u S. B. prawidłowe funkcjonowanie emocjonalne i społeczne, zaś u T. K. (1) - podwyższony poziom wrażliwości emocjonalnej. Wskazała, iż śmierć brata była dla nich doświadczeniem trudnym, szczególnie ze względu na fakt, iż zdarzenie to było nagłe, a więź między rodzeństwem – silna. W ocenie biegłej powyższe okoliczności nie wpłynęły na ich codzienne funkcjonowanie, a reakcje emocjonalne nie wykraczają poza typową reakcję żałoby (opinie k. 98 – 99, k. 103 – 104).Opinie biegłej nie były kwestionowane.

Sąd Okręgowy uznał, że roszczenie jest uzasadnione na podstawie art. 446 § 4 kc.

W niniejszym procesie pozwany nie kwestionował swojej legitymacji procesowej biernej.

(...) z siedzibą w W. uznało co do zasady swoją odpowiedzialność i wypłaciło powodowi zasadne jego zdaniem kwoty zadośćuczynienia – po 3 000zł.

W ocenie Sądu przyznane kwoty nie rekompensują w całości doznanych przez powodów krzywd.

Ze sporządzonych w sprawie opinii psychologicznych wynika bez najmniejszych wątpliwości, iż także rodzeństwo K. B., obok żony i córki zmarłego, – S. B. i T. K. (1) ponieśli znaczną stratę. Brat stanowił dla nich wsparcie, służył radą. Wspierali się nawzajem. Utrzymywali regularne kontakty. Powodowie – brat i siostra zmarłego, mają jednak swoje rodziny i to głównie wokół nich koncentrują swoją uwagę i starania. Po śmierci brata były wokół nich osoby bliskie, tj. dzieci i małżonkowie, którzy są dla nich wsparciem, ostoją, w których mogą szukać pomocy i poczucia bezpieczeństwa.

Przewidziane w art. 446 § 4 kc zadośćuczynienie ma kompensować uszczerbek niemajątkowy doznany przez najbliższe osoby zmarłego. Kompensacji podlega krzywda, a więc w szczególności cierpienie, ból i poczucie osamotnienia po śmierci najbliższego człowieka. Zadośćuczynienie pieniężne przyznane na podstawie art. 446 § 4 kc ma na celu przede wszystkim złagodzenie cierpień fizycznych i psychicznych będących wynikiem śmierci najbliższej osoby, a także ma pomóc przystosować się ponoszącym stratę do nowej rzeczywistości. Chodzi o sam fakt i o powstałe w związku z tym cierpienia, tj. pustkę, lęk i samotność, które są oczywiste.

Przyznanego poszkodowanemu zadośćuczynienia nie należy także traktować na zasadzie ekwiwalentności, którą charakteryzuje wynagrodzenie szkody majątkowej. Ma ono służyć złagodzeniu doznanej krzywdy, a jednocześnie nie powinno być źródłem wzbogacenia.

Sąd miał na uwadze, że zadośćuczynienie ma przede wszystkim charakter kompensacyjny i tym samym jego wysokość musi przedstawiać jakąś ekonomicznie odczuwalną wartość (wyrok SN z dnia 26 lutego 1962 r., IV CR902/61, OSNCP 1963 nr 5, poz.107). Wysokość ta nie może być jednak nadmierna w stosunku do doznanej krzywdy i aktualnych stosunków majątkowych społeczeństwa, a więc powinna być utrzymana w rozsądnych granicach. Zadośćuczynienie krzywdy doznanej w wyniku śmierci osoby bliskiej ma kompensować nie tyle doznany ból spowodowany śmiercią osoby bliskiej, lecz przedwczesną utratę członka rodziny. Z tego względu Sąd pierwszej instancji miał na względzie takie okoliczności jak poczucie osamotnienia, cierpienie moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, znaczenie i rola jaką dla powodów pełnił zmarły brat.

Śmierć K. B. spowodowała naruszenie więzi emocjonalnych i duchowych pomiędzy członkami rodziny. Dla S. B. i T. K. (1) śmierć brata była doświadczeniem trudnym, szczególnie ze względu na fakt, iż było to zdarzenie nagłe, a więź między nimi silna. Sąd uznał, że roszczenie S. B. i T. K. (1) z tytułu zadośćuczynienia na podstawie art. 446 § 4 kc są uzasadnione do kwoty 25 000zł. Przy uwzględnieniu kwot, które zostały powodom dotychczas wypłacone, Sąd zasądził na rzecz S. B. i T. K. (1) - kwoty po 22.000 złotych.

Odnosnie odsetek Sąd rozstrzygnął zgodnie z dyspozycją art. 481 § 1 kc. W ocenie Sądu, wszelkie wątpliwości w niniejszej sprawie rozwiane zostały wraz z opiniami psychologicznymi dotyczącymi powodów, które doręczono pełnomocnikowi pozwanego w dniu 15 lipca 2013 r. i nic nie stało na przeszkodzie, by dysponując zgromadzoną dokumentacją dotyczącą przedmiotowego wypadku, w którym zginął K. B., pozwany wypłacił powodom w terminie 7 dni należne im zadośćuczynienie. Nie istniały wówczas już bowiem żadne wątpliwości, co do okoliczności zdarzenia, rozmiaru krzywdy powodów i podstaw odpowiedzialności pozwanego.

Pozwany pozostawał zatem w zwłoce ze spełnieniem świadczenia od dnia 23 lipca 2013 r., dlatego też Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powodów odsetki ustawowe od tej daty do dnia ogłoszenia orzeczenia, tj. do dnia 6 listopada 2013 r., określając ich wysokość zgodnie z § 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 grudnia 2008 r. w sprawie określenia wysokości odsetek ustawowych (Dz. U. 2008. 220. 1434), a następnie od dnia następnego po dacie wyrokowania, tj. od dnia 7 listopada 2013 r. do dnia zapłaty.

W pozostałym zakresie Sąd oddalił powództwo jako bezzasadne.

Sąd rozstrzygnął o kosztach procesu, w tym kosztach zastępstwa procesowego, na podstawie art. 98 § 1 i § 3 kpc w oparciu o przepisy Ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. 2010. 90. 594) oraz Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. 2013. 490 j.t.), stosując zgodnie z art. 100 kpc zasadę stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje. Apelacja jest bezzasadna. Zarzut naruszenia art. 233 §1 kpc w kształcie w jakim został sformułowany w apelacji nie dotyczy ustaleń Sądu Okręgowego, lecz wadliwego – w ocenie apelującego zastosowania przez Sąd Okręgowy art. 446 § 4 kc. Zarzut odnosi się bowiem do ustalenia wysokości zadośćuczynienia należnego powodom, a zatem dotyczy zastosowania przez Sąd przepisu prawa materialnego.

Sąd orzekając o wysokości zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę, będącą następstwem szkody niemajątkowej ustala je – zgodnie z dyspozycją art. 446 § 4 kc w wysokości odpowiedniej, przez co należy rozumieć kwotę adekwatną do stopnia odniesionej krzywdy przez powodów. Oczywistym jest, że Sąd ustalając tę kwotę nie stosuje żadnych mierników ekonomicznych, a jedynie ocenia stopień krzywdy [szkody niemajątkowej] doznanej przez powodów w konkretnych okolicznościach sprawy. Dlatego też przy ustalaniu wysokości kwoty zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę Sądowi orzekającemu pozostawiona została pewna swoboda, ograniczona jedynie okolicznościami faktycznymi konkretnej sprawy, które mogą mieć znaczenie dla oceny stopnia krzywdy doznanej przez powodów. Z drugiej strony Sąd winien czuwać nad tym by ustalona kwota zadośćuczynienia nie była źródłem wzbogacenia powodów, wskutek ustalenia jej w wysokości nieadekwatnie wysokiej. Z tych też względów ingerowanie przez Sąd drugiej instancji w wysokość przyznanego przez Sąd pierwszej instancji zadośćuczynienia uzasadnione jest tylko wówczas gdy zasądzona przez Sąd pierwszej instancji kwota zadośćuczynienia jest rażąco wygórowana, bądź rażąco zaniżona.

W świetle ustaleń Sądu Okręgowego, które Sąd Apelacyjny w całości przyjmuje za własne zarzut nieadekwatności kwoty zadośćuczynienia nie jest uzasadniony. W sprawie występowało czworo powodów, którzy byli związani ze zmarłym różnym rodzajem więzi rodzinnej. Rodzaj więzi rodzinnej niewątpliwie wpływał na rodzaj więzi łączącej powodów ze zmarłym. Okoliczność ta została uwzględniona przez Sąd, czemu Sąd dał wyraz różnicując wysokość zadośćuczynienia dla każdego z powodów. Dalsze ograniczanie kwoty należnej powodom – rodzeństwu zmarłego

nie znajduje uzasadnienia, gdyż prowadziłyby do deprecjonowania wartości życia ludzkiego i więzi emocjonalnych pomiędzy rodzeństwem jako najbliższymi członkami rodziny.

Zgodnie z art. 446 § 4 kc zadośćuczynienie z tytułu śmierci osoby przysługuje najbliższym członkom rodziny zmarłego. Przepis ten – jak wynika z aktualnego orzecznictwa Sądu Najwyższego miał na celu ułatwienie osobom najbliższym dochodzenie zadośćuczynienia bez konieczności wykazywania przez nich więzi osobistej łączącej ich ze zmarłym. Ustawodawca wpisał jakoby w przepis art. 446 § 4 kc istnienie tego rodzaju więzi osobistej pomiędzy osobami najbliższymi. Tym samym w aktualnym stanie prawnym pod rządem art. 446 § 4 kc najbliżsi członkowie rodziny, w tym rodzeństwo zmarłego nie muszą wykazywać istnienia więzi osobistej łączącej ich ze zmarłym. O ile odpowiedzialny za szkodę kwestionuje, że członkowie rodziny zmarłego byli osobami najbliższymi zmarłego w rozumieniu tego przepisu okoliczność tę winni udowodnić zgodnie z zasadą rozkładu ciężaru dowodu przewidzianą w art. 6 kc.

Jak wynika z okoliczności sprawy dowód taki przez pozwanego nie został przeprowadzony. Co więcej pozwany co do zasady uznał swoją odpowiedzialność na podstawie art. 446 § 4 kc przyznając zadośćuczynienie powodom w wysokości po 3 000zł. Sąd Okręgowy słusznie uznał, że zadośćuczynienie pieniężne w tej wysokości nie jest adekwatne w rozumieniu art. 446 § 4 kc i nie kompensuje powodom w pełni krzywdy przez nich doznanej. Ostateczne ustalenie wysokości zadośćuczynienia przez Sąd w wysokości 25 000zł nie jest w ocenie Sądu Apelacyjnego rażąco zawyżone.

Rozstrzygnięcie przez Sąd Okręgowy o kosztach procesu było kwestionowane w apelacji jedynie ze względu na kwestionowanie rozstrzygnięcia o wysokości zadośćuczynienia pieniężnego. Tym samym brak było podstaw do uwzględnienia apelacji w tej części.

Z tych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc oddalił w całości apelację pozwanego. Na podstawie art. 108 § 1 kpc w zw. z art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. z § 2 ust. 2, § 6 pkt 5, § 13 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenie przez Skarb Państwa kosztów nie opłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu [Dz.U. 163, poz.1348] Sąd zasądził od pozwanego na rzecz każdego z powodów koszty zastępstwa prawnego w postępowaniu odwoławczym w wysokości po 1 800zł.

Jedynie na marginesie, poza zarzutami apelacji, Sąd Apelacyjny zauważa, że nie znajduje uzasadnienia odrębne rozstrzygnięcie przez Sąd o kosztach postępowania i kosztach zastępstwa prawnego skoro zgodnie z art. 98 kpc koszty procesu obejmują wszystkie koszty poniesione przez strony w toku postępowania, w tym również koszty zastępstwa prawnego.